

II Małgorzata Goliszewska, Dorota Hadrian, Patrycja Orzechowska.
Musiałam sama stać się słońcem

SALA 1 PRZEDPOKÓJ Patrycja Orzechowska: **Przedpokój z widokiem**

19 Patrycja Orzechowska: **bez tytułu (jaja)**, 2022, ceramika **20** Patrycja Orzechowska: **Kura, królik, człowiek**, 2020, obiekt **21** Patrycja Orzechowska: **bez tytułu (szmata)**, 2020, ready mades + ceramika

22 Patrycja Orzechowska: **bez tytułu (koszula)**, 2016, ready mades

23 Patrycja Orzechowska: **ZEITGEIST MMXXI kalendarz na nowe stare czasy**, 2020, kolaże **24** Patrycja Orzechowska: **Ikebana**, 2018, instalacja

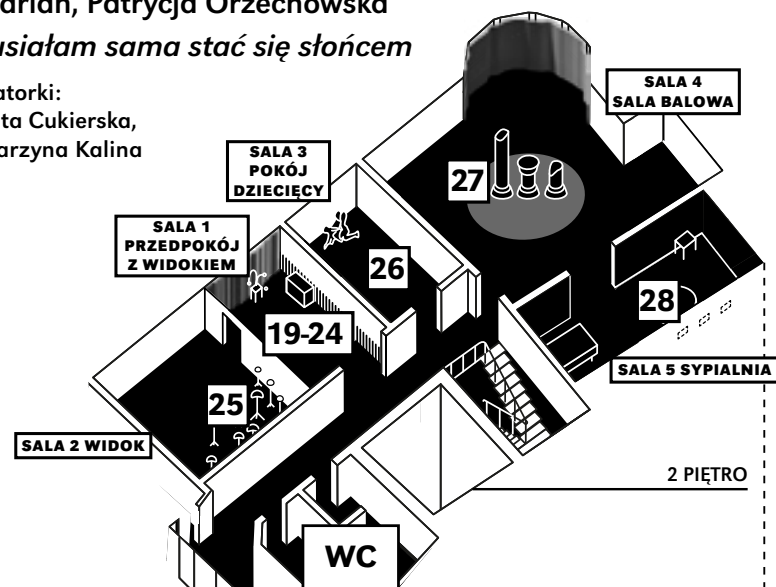
SALA 2 WIDOK **25** Patrycja Orzechowska: **Retrogradacja**, 2018, instalacja świetlna **SALA 3 POKÓJ DZIECIĘCY** **26** Dorota Hadrian: **Struktura kryształu**, 2017, rzeźba, stiuk cukrowo-akrylowy

SALA 4 SALA BALOWA **27** Dorota Hadrian, we współpracy z członkiniami klubów: Sosnowieckie Stowarzyszenie Amazonek „Życie” oraz Stowarzyszenie Wspólnota Amazonek „Nadzieja” w Chorzowie, **Bal na 100 Amazonek**, 2022, instalacja

SALA 5 SYPIALNIA **28** Małgorzata Goliszewska, **Byłam jadem grzechotnika, teraz jestem mlekiem królika**

II Małgorzata Goliszewska, Dorota Hadrian, Patrycja Orzechowska
Musiałam sama stać się słońcem

kuratorki:
Agata Cukierska,
Katarzyna Kalina

I Długa przerwa

1 **Nic nie wiem, wszystko czuję**, 2022, instalacja wideo
Sylwester Piechura oraz młode osoby z Liceum Plastycznego w Gliwicach

2 **Byfyj**, międzypokoleniowa przestrzeń integracyjna

3 **Dziupla**, 2022, instalacja audiowizualna
Dominika Malska oraz młode osoby z Zespołu Szkół Specjalnych nr 42 w Zabrze

4 **Pracownia DIY (zrób to sam)**, przestrzeń warsztatowa

5 **Gdzie jesteśmy**, 2022, instalacja site-specific
Gary Marshall-Stevens oraz młode osoby z Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 w Bytomiu

I Długa przerwa

kuratorki:
Katarzyna Kalina,
Paweł Wątroba

Długa przerwa.

Wystawa dla najmłodszych i nie tylko

udział biorą: Maciej Baranowski, Maciej Cholewa, Dorota Hadrian, Dominika Malska, Gary Marshall-Stevens, Sylwester Piechura, młode osoby z Bytomia, Zabrze i Gliwic
kuratorcki: Katarzyna Kalina, Paweł Wątroba

Nic nie wiem, wszystko czuję, 2022, instalacja wideo

Sylwester Piechura oraz młode osoby z Liceum Plastycznego w Gliwicach
montaż: Marcin Pikuła
współpraca: Krzysztof Sacha, Tomasz Zajac, Waldemar Latenga

W ramach warsztatów z aktorem i wykładowcą Sylwestrem Piechurą, grupa młodzieży wykonywała elementarne ćwiczenia aktorskie, podczas których osoby uczyły się pełniej i świadomie wyrażać siebie. Efektem wspólnych działań jest nagranie wideo, w którym młode osoby wypowiadają i odgrywają słowa usłyszane od dorosłych, zarówno te pozytywne, jak i negatywne. Przestrzeń do oglądania filmu jest celowo klaustrofobiczna, ciemna i niewygodna. Znajdujemy się w niedostępnej sferze uczuć drugiego człowieka.

Co możesz tu zrobić?

Stań naprzeciwko lustra i spójrz głęboko w swoje oczy. Skup się na sobie. Postaraj się wytrzymać to spojrzenie jak najdłużej. Kogo widzisz? Co czujesz? Kim jest osoba z odbicia? Czy jesteś w stanie jej zaufać? Czy jesteś w stanie jej pomóc?

Przypomnij sobie różne emocje, które możesz odegrać do lustra. Spróbuj poczuć radość, smutek, niepokój, strach, złość, wzruszenie, euforię. Czy przywoływanie poszczególnych stanów sprawia ci trudność? Wszystkie emocje są potrzebne i wartościowe. Zastanów się w jakich sytuacjach możesz wyrażać je swobodnie i bez skrępowania? Co dzieje się, kiedy nie możesz ich wyrażać wcale? Zaobserwuj przy tym jak zachowuje się Twoje

ciało. W której jego części pojawia się napięcie?

Patrząc sobie w oczy – powiedz na głos do lustra 10 komplementów lub wymień 10 swoich dobrych cech, przydatnych umiejętności. Kiedy ostatnio powiedział_ś sobie coś miłego?

Byfj, międzypokoleniowa przestrzeń integracyjna współpraca: Dariusz Trzeja, Tomasz Zajac

Zaaranżowana przestrzeń służy do wspólnej integracji, spotkań i zabawy. Centralnym punktem tego miejsca jest żółty *byfj* (śląski kredens), który w przeszłości był podstawowym wyposażeniem śląskiej kuchni. Na wystawie symbolizuje lokalną gościnność. Możesz przy nim zaparzyć sobie kawę lub herbatę. W dolnych półkach ukryte są gry i zabawy, z których możesz korzystać. Na półkach znajdziesz książki dla dzieci i młodzieży, które możesz poczytać.

Usiądź i odpocznij.

Za wypożyczenie gier planszowych na wystawę dziękujemy Bytomskiemu Centrum Kultury.

Kącik czytelniczy zrealizowaliśmy dzięki: Wydawnictwu Zakamarki z Poznania, Wydawnictwu ARKADY z Warszawy, Wydawnictwu OVO z Trzebnicy, Wydawnictwu Debit z Katowic. Serdecznie dziękujemy za wsparcie naszych działań!

Dziupla, 2022, instalacja audiowizualna

Dominika Malska oraz młode osoby z Zespołu Szkół Specjalnych nr 42 w Zabrzu
udźwiękowanie: Maciej Baranowski
współpraca: LED-BYT, Paweł Wątroba

W ramach warsztatów z młodymi osobami edukatorka i arteterapeutka Dominika Malska skupiła się na działaniach integracyjnych, rozwijaniu uważności i zmysłów oraz poszukiwaniu harmonii w najbliższym otoczeniu. W nawiązaniu do pracy warsztatowej powstała instalacja z tkanin oraz światła, która symbolizuje wspólne uważne bycie w otoczeniu natury. Możesz położyć się lub usiąść na dywanie przy ciepłym świetle, zatrzymać się, wyciszyć, odetchnąć. Pomoże ci w tym dźwiękowe tło autorstwa Macieja

Baranowskiego. Instalacja może być inspiracją do zastanowienia się nad tym, jaki jest stan twojej wewnętrznej równowagi.

Co możesz tu zrobić?

Zatrzymaj się w miejscu i skup myśli na swoim wydechu. Wyobraź sobie, że przez twoje ciało przepływa fala, która powoduje, że przybierasz najbardziej komfortową pozycję, jaką w tej chwili możesz. Fala powoduje, że napięcia w twoim ciele powoli znikają. Twoja twarz się rozluźnia, a ciało wypełnia kojąca, łagodna, miękka przestrzeń. Powietrze może swobodnie przez nią przepływać, nie napotykać żadnych przeszkód.

Nie musisz już utrzymywać ciężaru swojego ciała. Cały ciężar oddajesz ziemi, która staje się twoim oparciem. Skoncentruj się na wydechu. Powietrze całkowicie odpływa z twojego ciała, po to, by za chwilę wrócić i znów je wypełnić. Oddychaj przez nos, z zamkniętymi ustami. Poczuj jak po głębokim wydechu następuje automatycznie głęboki wdech. Twoje ciało rozluźnia się coraz bardziej. Poczuj jak w trakcie wydechu twój brzuch się kurczy, a w trakcie wdechu napełnia powietrzem. Wszystko dzieje się samo. Wystarczy, że pozwolisz ciału na głęboki wydech – moment, w którym spokojnie, bez wysiłku wypuszczasz powietrze.

Teraz podczas wydechu poczuj, jak przez twoje ciało przepływa dźwięk, a wraz z nim płyną wibracje. Wystarczy, że wydasz cichy dźwięk wibrujący w gardle, przypominający brzęczenie lub zamruczysz: „mmmmm”.

Co dzieje się w twoich myślach i w ciele po wykonaniu tego działania? Jak się po nim czujesz?

Działanie możesz powtórzyć z zamkniętymi oczami. Możesz je wykonać w każdej przestrzeni, np. w autobusie, na spacerze albo w łóżku.

4 Pracownia DIY (zrób to sam), przestrzeń warsztatowa

współpraca: Dariusz Trzeja, Tomasz Zajac

Przestrzeń warsztatowa sprzyja demokratycznym rozmowom podczas wspólnego wykonywania czynności manualnych. Czarną ścianę tablicową możesz wykorzystać do rysowania, bazgrania, zapisywania własnych myśli kolorowymi kredami.

Co możesz tu zrobić?

Skorzystaj z przygotowanych szablonów lub odrysuj własną dłoń na tekturze. Wytnij przygotowany obrys. Następnie zastanów się nad tym, jakie hasła chcesz przekazać innym. Mogą to być proste komunikaty do osób dorosłych, dotyczące ich zachowań w stosunku do ciebie, np. „pukaj do mojego pokoju”, „nie krzycz na mnie”, „uśmiechnij się do mnie”. Co chciałbyś zmienić w tej relacji? Mogą to być też hasła dotyczące upragnionej zmiany, np. w szkole, w mieście lub państwie. Pamiętaj, że jeśli oczekujesz od kogoś szacunku, twój przekaz również powinien go zawierać. Przygotowany obiekt zabierz do domu lub umieść w przestrzeni wystawy.

5 Gdzie jesteśmy, 2022, instalacja site-specific

Gary Marshall-Stevens oraz młode osoby z Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 w Bytomiu

współpraca: Antonia Eden, Agata Gomolińska-Senczenko, Paweł Wątroba

Gary Marshall-Stevens jest artystą wizualnym, dla którego w sztuce najważniejszy jest proces twórczy. Podczas pracy warsztatowej z młodymi osobami nie chodzi mu o konkretny rezultat, a o to, jak wspólnie działamy i co czujemy w trakcie. Podczas warsztatów powstały kształty odwzorowujące aktualne odczucia dzieci.

Granice na mapie, ich wyraźne linie są umowne, a terytoria graniczne to często pustkowia. Nawet jeśli rzeka wyznacza obrys państwa, nie jest on statyczny – wystarczy podniesienie poziomu wody, aby granica się rozmyła, stała się niewyraźna.

Granice mogą odnosić się także do tożsamości indywidualnej, narodowej czy lokalnej, które nie dostosowują się do ściśle określonego czasu i przestrzeni.

Każdy z kształtów symbolizuje również granice przestrzeni osobistej człowieka.

Słowa nigdy nie wystarczą, aby zdefiniować życie, które polega na swobodnym przenikaniu się wielu płaszczyzn. To, co istotne ukrywa się pomiędzy granicami i schematami zachowań, w szczelinach niewiadomego, ale także w połączeniach i relacjach pomiędzy. To tam możemy odkrywać prawdziwie siebie. W tym przypadku język zawsze zawodzi. Jesteśmy lepsi w wyrażaniu tego, co niewyraźne za pomocą obrazów. Nic nie jest z góry ustalone.

II Małgorzata Goliszewska, Dorota Hadrian, Patrycja

Orzechowska. *Musiałam sama stać się słońcem*

kuratorcki: Agata Cukierska, Katarzyna Kalina

SALA 1 PRZEDPOKÓJ

Patrycja Orzechowska

Przedpokój z widokiem

Amerykański filozof Graham Harman w swojej książce *Object-Oriented Ontology. A New Theory of Everything* unieważnia samozwańczą uprzywilejowaną pozycję człowieka wobec innych nie-ludzkich bytów. Filozof stawia tym samym obiekty stworzone zarówno ludzką ręką, jak i siłami natury; te realne i te fikcyjne w jednej linii z człowiekiem, jako jednym z wielu przedmiotów. A są nimi według niego także niematerialne myśli, historie, opowieści, a właściwie wszystko, co istnieje. W koncepcji filozofa człowiek traci swoją wyjątkowość, przedmioty wyzwala się spod jego władzy, zyskując własną autonomię. Harman porzuca ich codzienny, związany z ludzkim losem byt, próbując śledzić ich ukrytą spekulatywną rzeczywistość.

W przedpokoju – miejscu przejścia, pomieszczeniu pomiędzy – spotyka się kilka przedmiotów o różnym pochodzeniu: rzeczy gotowe, rzeczy znalezione, rzeczy pomyślane, rzeczy współtworzone przez nie-ludzkie istoty... wszyscy zawieszani w czasie. Jesteśmy prześladowani przez przeszłość, ale też przez przyszłość. Ray Brassier twierdzi, że „zginęliśmy dawno temu w wyniku wybuchu słońca. Z tej przyszłości, w której nic już nie istnieje patrzymy na naszą teraźniejszość, dzięki czemu możemy opracować zupełnie nowy sposób myślenia”.

19 Patrycja Orzechowska
bez tytułu (jaja), 2022
ceramika

20 Patrycja Orzechowska
Kura, królik, człowiek, 2020
obiekt (ceramika, sklejka, papier-mâché, folia aluminiowa, fotografia)

21 Patrycja Orzechowska
bez tytułu (szmata), 2020

ready made + ceramika

22 Patrycja Orzechowska
bez tytułu (koszula), 2016
ready made (tkanina, pszczeli wosk, stal, rdza)

23 Patrycja Orzechowska
ZEITGEIST MMXXI kalendarz na nowe stare czasy, 2020
kolaże

ZEITGEIST: kalendarz na nowe stare czasy jest serią trzynastu kolaży powstałych na bazie fotografii z książki Paula Jsenfelsa *Gymnastik als Lebensfreude [Gimnastyka jako radość życia]* (1926), przedstawiających uczennice sopockiej szkoły gimnastycznej [*Gymnasticschule*]. Dzięki pracy z materiałem archiwalnym artystka może postawić się w sytuacji narratora historii, odwrócić intencje obrazów korzystając ze strategii cytowania, zawłaszczania i przechwytywania. Archiwalne fotografie przedstawiające młode kobiety i dzieci zanurzone w rytualnym tańcu ku czci ziemi, wody i powietrza, w nadbudowanej przez artystkę wielowarstwowej narracji stają się choreografiami w duchu ekofeministycznego zaangażowania. Głównymi bohaterkami kart z kalendarza są kobiety, dzieci i natura, połączone w jednej sieci narracyjnej; natura fotografowana z subtelnymi interwencjami w jej delikatną tkaninę, „mikrozbrodnie” ciągle na niej dokonywane, ale też kobiece kręgi mocy, siły nadprzyrodzone i dzieci spoglądające na przeszłe pokolenia. Cykliczność czasu akcentuje forma kalendarza, który w 2021 roku ma taki sam układ jak w 1926 – roku wydania książki Jsenfelsa.

Praca *ZEITGEIST XXMMI* została zrealizowana dzięki Stypendium Kulturalnemu Miasta Gdańska 2020.

24 Patrycja Orzechowska
Ikebana, 2018
instalacja (żeliwo, rdza, guma, plastik, miedź, stal, szkło zbrojone, farba)

SALA 2 WIDOK

25 Patrycja Orzechowska
Retrogradacja, 2018

instalacja świetlna (izolatory ceramiczne, metal, szkło, ceramika)

Retrogradacja jest pojęciem funkcjonującym w astronomii i oznacza ruch ciała niebieskiego poruszającego się po orbicie w kierunku przeciwnym niż większość ciał w danym układzie słonecznym. Ruch wsteczny jest jednak ruchem pozornym, bowiem powstaje w wyniku złudzenia optycznego. Gra słów, w której pierwszy człon wskazuje na retro-futurystyczne spojrzenie, a drugi ma związek z moją zbieraczą naturą, pochwałą materialności i życiem wśród przedmiotów. *Retrogradacja* jest fantazją o świecie bez ludzi, w którym główną rolę grają artefakty stworzone ludzką ręką. Konstelacja kilkunastu ceramiczno-szklanych obiektów świetlnych jest reinkarnacją przedmiotów wyciągniętych ze śmietnika cywilizacji. Lampy przybierają kształt totemicznych słupów – zakończonych kulami światła – na które nanizane są ceramiczne korale: izolatorów, głów i talerzy. Głowy o wielu obliczach zwróconych w cztery strony świata przejawiają zarówno cechy ludzkie, jak i zwierzęce oraz roślinne. Totemy wywodzące się z porządków kosmicznego i plemiennego strzegą granic postapokaliptycznych krańców świata.

tekst Joanna Kobyłt & Patrycja Orzechowska

SALA 3 POKÓJ DZIECIĘCY

26

Dorota Hadrian

Struktura kryształu, 2017

rzeźba, stiuk cukrowo-akrylowy

Dorota Hadrian mierzy się z jednym z najistotniejszych przykładów rzeźby europejskiej – *Wilczycą kapitolijną*. *Lupa Capitolina*, brązowy odlew datowany tradycyjnie na czasy etruskie, a obecnie uważany za średnio-wieczną kopię zaginionego starożytnego oryginału, to totem republikańskiego Rzymu, a jednocześnie rzeźbiarska historia początków Miasta: portret mitycznej matki-wilczycy karmiącej Romulusa i Remusa.

Trzypostaciowa kompozycja, gdzie za Romulusa i Remusa artystka podstawia własne dzieci, zaś rolę wilczycy odgrywa ona sama, staje się nie tylko jej autoportretem idealnym, chrystusowym, w wieku 33 lat, lecz także dyskursywną i subwersywną alegorią Polonii oraz matki-Polki. Sięgnięcie przez artystkę do wielkiego tematu narodowego ma też uzasadnienie autobiograficzne. To autoportret matki-artystki, który doskonale

problematyzuje kwestię samodzielnego macierzyństwa połączonego z czynną praktyką artystyczną. Praca Hadrian wpisuje się w bogatą problematykę kobiecych – wizualnych i literackich – narracji o macierzyństwie, jak również w aktualny polski dyskurs polityczny, który coraz wyraźniej i coraz bardziej poddaje kobiece ciała przymusowi biowładzy, upodabniając w karykaturalny sposób rzeczywistość społeczną do dystopii. Materiał, jakim posłużyła się artystka do stworzenia rzeźby to biały cukier, za którego pomocą udało się jej osiągnąć efekt przypominający szlachetny, wymieszany z pyłem marmurowym stiuk. Cukru używa jako przewrotnego symbolu ekonomicznej i patriarchalnej opresji. Z powodu braku pracowni, rzeźba została zrealizowana w kuchni artystki, miejscem postrzeganym stereotypowo jako naturalne królestwo matki-Polki, modelującej na kuchennym stole cukrowe róże na urodzinowym torcie. Słodczy jest więc tylko pozorna.

SALA 4 SALA BALOWA

27

Dorota Hadrian, we współpracy z członkiniami klubów: Sosnowieckie Stowarzyszenie Amazonek „Życie” oraz Stowarzyszenie Wspólnota Amazonek „Nadzieja” w Chorzowie

Bal na 100 Amazonek, 2022, instalacja

Podczas pierwszego spotkania artystka oraz kuratorki rozmawiały z dziewczynami z klubów Amazonek o ich osobistych kobiecych doświadczeniach związanych z życiem po mastektomii.

Z rozmów wyłonił się obraz niezwykle wspólnoty kobiet, niejednokrotnie wykluczonych przez mężczyzn, często przewijał się temat odrzucenia partnerki z powodu „niedoskonałości” jej ciała dotkniętego chorobą. Jednak najsilniej wybrzmiały opowieści o podbudowującej wspólnotowości kobiet, siostrzeństwie, wzajemnym wsparciu, motywowaniu do działania.

20 lat temu kobiety w szpitalach najwięcej dowiadywały się od wolontariuszek mających podobne doświadczenia. Kobieta, która przeszła tę drogę była/jest najlepszym wsparciem i przewodniczką w chorobie.

W procesie zdrowienia niezwykle ważne jest pozytywne nastawienie. Dlatego tak istotne są wspólne obrzędy: świętowanie i wspólna zabawa. *Bal na sto Amazonek* pojawił się podczas jednej z opowieści. Dzięki finansowemu wsparciu darczyńców/darczyńcyń udało się zorganizować wspólny wyjazd z balem kostiumowym i muzyką na żywo dla setki Amazonek.

W przestrzeni CSW artystka postanowiła odtworzyć tę sytuację.

W największym pokoju tworzy barokową salę balową – miejsce spotkań i wspólnej zabawy. Na wzór sal pałacowych, sala ma własny symboliczny program: zawierający postacie Amazonek, a w centrum popiersie kobiety po mastektomii – na wzór klasycznego popiersia antycznej bogini.

W trakcie wystawy widzowie i widzki będą mogły wykorzystać salę balową na własne potrzeby, tańczyć spontanicznie, lub umawiać się na zorganizowane spotkania taneczne w większej grupie.

SALA 5 SYPIALNIA

28 Małgorzata Goliszewska

Byłam jadem grzechotnika, teraz jestem mlekiem królika

Przestrzeń Małgorzaty Goliszewskiej to sypialnia – miejsce odpoczynku, rekonwalescencji, sekretów i marzeń. Miejsce bliskości i wyjątkowo dotkliwej samotności. Autorka wpuszcza widza w świat wyalienowanej kobiety sukcesu w kryzysie, zarówno zdrowotnym jak i emocjonalnym. Według artystki zarówno chorowanie, jak i zdrowienie tych sfer musi iść w parze. Towarzyszymy jej w żmudnym procesie leczenia, wypełnionym gestami, rytuałami, różnymi substancjami i przedmiotami leczniczymi. Homeopatia, Totalna Biologia, hipnoterapia, praktyki religijne i internetowy coaching składają się na mozaikę tworzącą tę przestrzeń.

Zadanie sfinansowano ze środków Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii

Dofinansowano z Funduszu Popierania Twórczości ZAiKS

zaiks
sprzyjamy wyobraźni

patronat medialny

KLANG

CzasDzieci

SILESIA DZIECI.pl

ŚLĄZAG

